

ОУ „Свети Климент Охридски“
с. Кичево, общ. Аксаково, обл. Варна
тел.: 052/673-264; e-mail: oukichevo@abv.bg

Утвърждавам:

/Марина Седова/

Директор на ОУ „Св.Кл.Охридски“ с.Кичево

Заповед № 10 – РД – 09 - 010/ 15.09.2020 г.

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета от Педагогическия съвет на проведено заседание с протокол № 10/ 09.09.2020 г.

Въведение

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма за превенция на ранното напускане на образователната система:

- ✓ СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА /2013 – 2021 г./;
- ✓ ПЛАН ЗА 2016-2021 г. ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА /2013-2021 г./;
- ✓ СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА /2015 – 2021 г./;
- ✓ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА УЧЕНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА /2015 – 2021 г./;
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА /2014 – 2021 г./;
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2021 ГОДИНА ;
- ✓ РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО /2010 – 2021 г./;
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА Р БЪЛГАРИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ /2012 – 2021 г./;
- ✓ ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА „ДЕСЕТИЛЕНИЕ НА РОМСКОТО ВКЛЮЧВАНЕ /2005 – 2021 г./;
- ✓ КОНВЕНЦИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО;
- ✓ ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ ЗАКОН ЗА МЛАДЕЖТА;
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ ДО 2021 г. ;
- ✓ ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2021), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социалноикономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широко-обхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилията им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегически и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище чрез:
  - анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система,
  - идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях и
  - плануване на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;
2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:
  - 2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите.
  - 2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество.
  - 2.3. Кариерно ориентиране и консултиране.
3. Политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище
  - Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите
  - завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение: самостоятелна или други подходящи според случая;
  - участие на преждеременно напусналите училище в допълнителни консултации за изучаване на български език;
  - популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотека, читалище;
  - създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
  - Кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.
  - Обучението по предприемачество.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;
6. Причини, свързани със здравния статус;

Социално-икономически причини:

- ✓ *Лошото качество на живот на определени социални слоеве;*
- ✓ *Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);*
- ✓ *Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;*
- ✓ *Използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);*

Образователните причини:

- ✓ *затрудненията при усвояване на учебния материал;*

- ✓ *слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;*
- ✓ *наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;*
- ✓ *възможност за обучение в професионална паралелка;*

Етнокултурни причини:

- ✓ *по-ранното стъпване в брак;*
- ✓ *страх на родителите поради опасност от открадване;*
- ✓ *по-ниска ценност на образованието;*

Психологически причини:

- ✓ *Чувство за неуспех;*
- ✓ *Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;*
- ✓ *Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;*

Институционални причини;

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система.

Причини, свързани със здравния статус;

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

В ОУ „Св.Кл.Охридски“ с.Кичево няма отпаднали ученици. Ежегодният анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищния екип показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес
- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики,
- **обратна връзка** с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители,
- **приемственост** – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.

- **Идентифициране на рисковите фактори** – доклад анализи на учители и класни ръководители.

Политиките и мерките, които ОУ „Св.Кл.Охридски“ с.Кичево предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в ОУ „Св.Кл.Охридски“ с.Кичево , произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Възможно е нежелание на родителите* детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици ,по-ниска самооценка, невъзможност за прибиране – загубване на детето.

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. *Трудова миграция на родителите.* Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Периодични контакти с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. *Липса на грижи* от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестрички, както и за болни членове на семейството;

Мерки: Оказване на социална помощ – чрез дарения, както и получаване на социални стипендии;

Недостатъчна образованост на родителите и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване часовете за консултации в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с директора, класни ръководители и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

4. *Чести конфликти между агресивни родители* – побой, домашно насилие, развод, посягателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

5. *Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.* Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залягане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие

теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

- ✓ Управление на информацията за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/;
- ✓ Координиране действията на класните ръководители с тези на училищния психолог и училищното ръководство;
  - ✓ Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането му в педагогически консултант;
    - Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последиците от агресия и насилие в училище;
    - Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти;
- ✓ Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;
- ✓ Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;
- ✓ Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
- ✓ Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
- създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;
  - насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
  - индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
  - участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
  - други дейности, определени с правилника за дейността на училището.
- ✓ Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище
- ✓ Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна интерактивна среда – фейсбук страница Шарен свят.
- ✓ Поставяне на ученика в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал;
- ✓ Превръщането на училището в приятно и желано място за учениците чрез използване на иновативни педагогични методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания;
- ✓ Извършване на ефективна диференцирана работа с учениците с намалена успеваемост;
- ✓ Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;
- ✓ Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема- отговарят класните ръководители;
- ✓ Подготовка на учениците за продължаване на образованието

- ✓ Професионално ориентиране на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности.
  - ✓ Привеждане дисциплината на учениците в съответствие с новите обществени реалности.
  - ✓ Изграждане на съдържателен и многообразен учебно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез целенасочена образователно-възпитателна работа, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности;
    - Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане;
    - Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
    - Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват;
    - ✓ **Гражданско образование и работа с родителската общност:**
      - Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия.
      - Посещения в Карин дом, местен ЦНСТ , дом за възрастни хора;
      - Организиране на Дарителска кампания;
    - Утвърждаване на превантивна възпитателна работа в училище с акцент всеки свободен учител да отговаря за отстранените от час ученици.
      - Здравно образование и възпитание – лекции, беседи, семинари свързани с обучението на учениците по:
        - Наркомания, алкохол, тютюнопушене.
        - Сексуално образование и предпазване от СПИН.
        - Продължаване на превантивната възпитателна работа на класните ръководители като дейностите се интегрират с цел оказване на помощ с Комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /КБППМН/;
        - Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители формирането на личностни умения у учениците за адекватно СОЦИАЛНО ПОВЕДЕНИЕ в съвременните динамични обществено-икономически условия.
- ИЗВЪНКЛАСНИ И ИЗВЪНУЧИЛИЩНИ ДЕЙНОСТИ – /виж сайт на училището/;**
- Активно участие на УЧЕНИЧЕСКИЯТ СЪВЕТ:**
- участие при планиране дейността на часа на класа - Лекции в час на класа.
  - създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик.
  - Организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес;
  - тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене).
- ✓ Спазване на Координационния механизъм за деца в риск.
  - Включване на местните власти и социалните партньори като равноправни участници в такъв координационен механизъм;
  - Формиране на екипи за разработване на дейностите по превенция от отпадане и залагането им в комплексната планираща и отчетна документация.

МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ

НА ИЗОСТАВАНЕ И ОТПАДАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

ОТ УЧИЛИЩЕ

1. Проверка на дневниците и паралелките във връзка със системна регистрация на отсъствията и оценките на учениците, както и вписването им в ученическите книжки/електронния дневник.

Срок: всеки месец до 15 число

Отг.: Класен ръководител

2. Провеждане на родителски срещи и индивидуални работни срещи с родителите на ученици, застрашени от отпадане.

Срок: Постоянен

Отг.: Учители

3. Индивидуална работа с ученици, застрашени от отпадане и дейности на училището.

Срок: Постоянен

Отг.: Учители

4. Планове за работа на педагогическия екип във връзка с превенция на отпадането на учениците от училище. Осъществяване на консултации на родители и ученици по проблеми. Организиране и координиране на здравословна и безопасна училищна среда чрез взаимодействие с други институции по конкретни случаи на отпадане на учениците от училище – Държавна агенция за закрила на детето и др.

Срок: Постоянен

Отг.: Педагогически екип

6. Провеждане на тематичен педагогически съвет и споделяне на добри педагогически практики и обмен на образователни техники.

Срок: През годината

Отг.: МО

7. Осъществяване на контролна дейност на директора, във връзка с дейностите за намаляване на отпадането на учениците от училище.

Срок: Постоянен

Отг.: Директор

8. Уведомяване на кмета с писмо, относно отпадането на учениците.

Срок: Постоянен

Отг.: Кл. ръководители

9. Ежемесечно изпращане на уведомителни писма до Дирекция „Социално подпомагане” за учениците, допуснали повече от 5 неизвинени отсъствия.

Срок: Ежемесечно

Отг.: Кл. ръководители

10. Провеждане на разговор на класните ръководители с родителите на учениците, които са застрашени от отпадане.

Срок: Постоянен

Отг.: Кл. ръководители

11. Провеждане на разговори с учениците от Комисията и класния ръководител.

- Срок: Постоянен
Отг.: Кл. ръководители и Комисията
12. Съвместни дейности с Обществения съвет за преодоляване на проблема с отпадането на учениците.
- Срок: Постоянен
Отг.: Кл. ръководители и Комисията
13. Сформиране на комисия от ученици и членове на Обществения съвет, които да провеждат разговори с учениците, застрашени от отпадане.
- Срок: Постоянен
Отг.: Комисията
14. Своевременно информиране на родителите за успеха и отсъствията на учениците.
- Срок: Постоянен
Отг.: Кл. ръководители
15. Организиране на извънкласни дейности и неформални клубове по интереси, спортни прояви, турнири и др.
- Срок: През годината
Отг.: учителите
16. Осигуряване на достъп до спортната база на училищата, до компютърния кабинет, осигуряване на интернет в цялата сграда.
- Срок: През годината
Отг.: учителите
17. Активизиране на ученическото самоуправление.
- Срок: м. IX - VI
Отг.: кл.р-ли
18. Предприемане на процедура за издаване на наказателни постановления от кмета на общината за родители, настойници и попечители, които не осигуряват присъствието на децата си в училище.
- Срок: През годината
Отг.: ПС
19. Включване на родителите в училищни мероприятия.
- Срок: През годината
Отг.: Учители
20. Организиране на благотворителни акции за подпомагане на застрашени и социално слаби деца.
- Срок: През годината
Отг.: Учители
21. Включване на застрашените от отпадане ученици в мероприятията на Годишния училищен календар за извънкласни дейности и изяви.
- Срок: През годината
Отг.: Учители